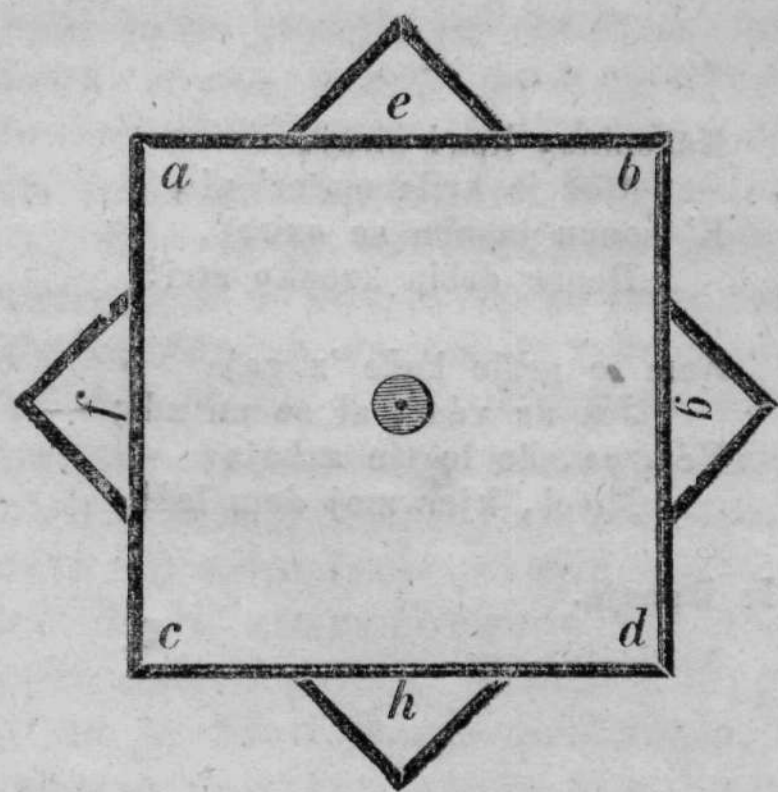

mogozhe. Tudi vzhaſih ſe možna ali debela ſemlja po niſhavah takó napenja in ſkipí, de oſimina koreninize nakviſhko molí, ktere kmalo poſahnejo in pomerjó, zhe jih deſh koj ne oſhiví; le valej jih ſamore ſopet v ſemljo potlaſhiti. Ob zhaſu ſetve perléſe veliko ſhkodljiviga merzheſa po obſejanih njivah, ki poſebno po nozhi rad na ſernje gré; valej ga pomorí, tode ſe mora tudi le po nozhi valjati. Valjati ſe nigdar ne ſme ne ob mokrim, de bi ſe blato delalo; pa tudi ob prefuſhim ne, de bi ſe kepe raſfuti ne dale. Po ſhegi imajo v raſnih krajih ali leſéne, ali kamnate, vezhidel okrogle, pa tudi robate ali ſhlebnate valeje, po 6 do 9 zhevljev dolge, in po 1 do 2 zhevljev debéle.

Pridni ud naſhe kmetiſke druſhbe goſp. Janes Helbling *) je nam poſlal is Dunaja podobo robátiga valeja, kakorſhniga nekteri kmetovavzi okoli Dunaja in po avſtrijanski deſheli imajo. Goſp. Helbling, ki je is laſtne ſkuſhnje velike koríſti robatiga valeja priprizhan, tóſhi, de ſe to filno potrebno in koríſtno kmetiſko orodje pri kmetovavzih takó poredkim najde; on pravi: „de le preveliki potroſhki, ali trudno priſadevanje vezhidel kmetovavze odvrazhuje, de ſi tega orodja ne napravijo“. Sareſ, marſikterimu teſhko ſtane, meterni zhok ali hlod (Klotz), kakorſhin mora ſa valej biti, na tolikanj robov in voglov iſreſati ali iſteſati. Na tako viſho ſi je vſak moſel doſdaj valej ſdelovati, kteri je hotel robatiga imeti.

Goſp. Helbling pa pokashe v podobi, kako ſe robot valej prav lahko in hitro naredí, brez de bi bilo potreba mu robzov in ſhlebov iſreſovati. Vſak zhok, pravi on, zhe ravno ni ſkos in ſkos okrogel, ſe lahko obteſhe na ſhtiri vogle ali na ſhtir enakomerne ſtrani; v ſredo na vſako tih ſhtirih ſtrani ſe perbiſe podolgama ena na tri vogle obdelana lajſhta; na tako viſho dobi valej ofem ſhlebov in ofem robov. Na perđjanim narífu ſe vidi, kako lahko je robot valej

narediti: zherke *a*, *b*, *c*, *d* kaſhejo na ſhtirivogleobteſan hlod, kakor ſe is kónza va-nj vidi; *e*, *f*, *g*, *h*, ſo na ſredo po vſih ſhtirih ſtraneh po hlo- du podolgama per- bite, na tri vogle ob- delane lajſhte, kte- rih je na narífu tu- di le is kónza vi- diti; pika na ſre- di valeja na obeh

konzih kaſhe leſen ali ſheleſen ſhebelj, na kteriga ſe vojnize ſa vprego nataknejo. —

Šlehní kmet ſi ſamore ſam, bres vſiga mo- ſtra, tak robot valej napraviti. Podobo robatiga valeja, kakorſhno ſmo is Dunaja prejeli, ſamore vſak v piſarnizi zef. kralj. kmetiſke druſhbe v Ljub- ljani ogledati.

Lefkoviz.

Živinoreja na Tirolskim.

Naſi braveci vedó, kakó viſoko obrajtane ſo ſploh goveda tirolſkiga plemena; zatorej jih bo morde tudi mikalo, od tirolſke živinoreje kaj več

zvediti, ki je nar veči bogatſvo te dežele in jim tudi to nadomeſti, kar imajo žita od manj. Preraj- tali ſo, de jim travniki na leto okoli 18 do 20 milijonov centov ſuhe klaje dajo. Obilnoſt klaje — ſlišite Slovinci? — je nar močnejſi pod- pora živinoreje na Tirolskim, ki je bila v letu 1840 talé: 62 tavžent in 654 volov, 14 tavžent in 402 juncov, 294 tavžent in 97 krav, 115 tavžent in 842 telic, 420 tavžent in 498 ovác, 169 tavžent in 11 kôz, 46 tavžent in 756 pre- ſiſčev, 47 tavžent in 500 konj in 3 tavžent 671 múl. — Krave jim nar več dobička prineſó, za- torej jih Tirolci tolikanj redé. Lepo kravo prodajo po 60, 90, tudi ſa 100 goldinarjev na Laſko in v druge dežele. Zgorej imenovane krave dajo ſkozi leto (po 300 dni rajtano) 264 milijonov, ſeſt ſto in ſedem in oſemdeset tavžent in tri ſto bokalov mleka, ktero — bokal po poltretji krajcar prodano — verže čez 11 milijonov goldinarjev ſrebra. — Grozno veliko tudi ſroviga maſla in ſira pro- dajo.

(Öſterr. Lloyd.)

Odgovor na vpraſanje v „Luni“.

Viſoko učen in za občinski prid ſvoje domo- vine ves goreč goſp. Mojzes, kralj. učenik mo- droſlavja v Zagrebu, ki ſo večkrat hvalo čeſkih kolovratov v Novicah brali, ſo pod naſlovam: „In- dustrie“ v Zagrebkim nemškim časopiſu (Luna, liſt 40.) na znanje dali, de je tudi v Zagrebu ſtru- garski (tokárski) mojſter Doll nov kolovrat nare- dil, ki je veliko bolji, ko navadni hrovaſki. Skuſnje ſo pokazale, de je predica na ſtarim hrovaſkim 394, na Dollovim pa 767 čevljev dolgo nit v eni uri napredla; en funt prediva je dal 6304 ſežnjev dolgo nit; cel funt prediva tanjko popre- ſti, je potrebovala na ſtarim kolovratu 96 ur, na Dollovim pa le 49 ur in 19 minut. Goſp. Mojzes ſo naſ v zgorej imenovanim liſtu nagovorili, naſe v ti reči napravljene ſkuſnje na znanje dati, nam- reč koliko ſe da v eni uri na navadnim krajn- skim, koliko pa na čeſkim kolovratu napreſti? koliko ſe k temu delu prediva porabi? i. t. d. de bi ſe potem takim razločik hrovaſkih, krajnſkih in čeſkih kolovratov razſoditi moſel.

Čaſtitimu goſpodu poſluſžiti, ſim ukazal ſvoji kuharci enako predivo (pražnje) in z enako hi- troſtjo na krajnſkim in na čeſkim kolovratu celo uro vpričo mene preſti, in kar je bilo mo- goče, tudi enake tanjkote. Na krajnſkim je v eni uri 624 čevljev dolgo nit napredla, na čeſkim pa 930; v eni uri je tedaj 51 ſežnjev več na čeſkim, ko na krajnſkim kolovratu napredla. Moja kuhar- ca ni nar boljši, pa tudi ne nar slabſi predica, čeſar ſim ſe iz tega prepričal, de ſim neko goſpodično proſil, ktera zna, ſvojim tovarſicam v lep izgled! čeſki ko- lovrat ravno takó urno ſukati, kakor lično vezti (ſti- kati), pa tudi ſtrobaha, mojſtra čeſkiga predenja, ſim nagovoril, enako ſkuſnjo na čeſkim kolovratu na- praviti. Goſpodična je napredla 894, ſtrobah pa 1100 čevljev dolgo nit v eni uri; pri vſim tem pa ſe ſtrobah vunder terdi, de je na Čeſkim ſe veliko bolj urnih in clo takih predivcov, ki v eni uri tudi po 2000 do 3000 čevljev dolgo nit napreſti znajo. —

Moja kuharca je pri zgorej imenovani ſkuſnji na čeſkim kolovratu 1 lot in $\frac{1}{4}$ kvintelja, na krajnſkim pa 1 lot in $\frac{3}{8}$ kvintelja pražniga prediva popredla. Iz tega dokazika ſe zamore predſtvo čeſkiga kolov- rata na vſe ſtrani preſoditi. — De ſe bodo pa goſpod Mojzes ſami nar ložej mógli od koríſti

*) Poglej popiſ letaſhnjiga ſbora z. k. kmetiſke druſhbe v Ljubljani, liſt 24.